

ΤΙ ΕΔΙΑΒΑΖΑΝ ΟΙ ΠΑΙΠΠΟΥΔΕΣ ΜΑΣ

“Ο ΜΠΕΡΤΟΛΔΟΣ,”

Το δημοφιλέστερο βιβλίο του Έλληνικού Λαού. Η έκδοσις της Βενετίας. Η ανάγκη που εδημιούργησε το βιβλίο. Ο συγγραφέας του «Μπερτόλδου» και η περιεργη ζωή του. Τα χωράτα του και τα τραγούδια του. Πώς περιγράφει τὸν ἥρωα του. Είσοδος του πανούργου χωριάτη στη βασιλική Αύλη. Ο γυιός του Μπερτόλδου και ἡ βλακειὲς του. Διασκεδάστικες σκηνές κ.τ.λ. κ.τ.λ.



ΝΑ ἀπὸ τὰ δημοφιλέστερα βιβλία ποὺ διασκεδάσαν γιὰ πολλὴν καιρὸν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, εἶνε καὶ κείνο ποὺ ἔχει τὸν τίτλον «Πανουργία ὑψηλόταται Μπερτόλδος, εἰς τὰς ὁποίας φανερώνεται ἕνας χωριάτης πανούργος καὶ δυνάμους, ὁ ὁποῖος, ὑπέστη ἀπὸ διάφορα παθήματα, διὰ τὸν πολλὸν καὶ δξότατόν του νοῦν γίνεται βασιλικὸς σύμβουλος».

Τὸ παλιὸ αὐτὸ βιβλιαράκι δὲν εἶνε πρωτότυπον γέννημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Συγγραφεὺς του εἶνε ὁ Ἰταλὸς Ἰούλιος Κάισαρ Ντέλλα Κρότσε, καὶ εἶνε ἀπὸ τὰ πρῶτα βιβλία ποὺ μεταφράσθησαν στὴ γλῶσσα μας. Ἀγαθὴ ἔκδοσις ἀναγνώσαν τὸν Ἑλληνα γιὰ διόκλητους αἰῶνας. Ἀκόμη καὶ σήμερ ἐξακολουθεῖ νὰ τιτάνηται μετὰ τῆς ἰδιεῶς χοντροκομμένης καὶ ἰδιότροπης ἐυλογίας τῆς πρώτης Βενετιανικῆς ἐκδόσεώς του καὶ νὰ διαβάεται ἀπὸ τὸ λαόν.

Ὡμως τόσο, ὥστε γίνηκε κοινὸν ἀπόδειγμα τῆς ἀνεπιτηδευτικῆς ἀπορίας τοῦ λαοῦ. Ἀκόμη καὶ σήμερ ἐξακολουθεῖ νὰ τιτάνηται μετὰ τῆς ἰδιεῶς χοντροκομμένης καὶ ἰδιότροπης ἐυλογίας τῆς πρώτης Βενετιανικῆς ἐκδόσεώς του καὶ νὰ διαβάεται ἀπὸ τὸ λαόν.

Τὸ βιβλιαράκι εἶνε γραμμένον μετὰ τὸ πνεῦμα ἐκείνου τῆς λαϊκῆς σάτυρας, ποὺ εὐχαριστεῖ τὰ πλῆθη, ἀμόρφωτον χωρικόν, τὸν ἀνθρώπον τοῦ λαοῦ. Ἀπειθῆνεται ἰδίως ἐναντίον τῶν αὐλικῶν, τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν κυριῶν τῆς ἀριστοκρατίας. Διαβάσοντας τὸ βιβλίο αὐτό, βρισκόμαστε μπροστὰ στὸ πρῶτον ζήτημα τῆς λαϊκῆς συνειδητικῆς ἐναντίον τῆς τυραννίας τοῦ πλουτοῦ καὶ τῆς φεουδαρχίας. Ὁ ἥρωας τῆς λαϊκῆς αὐτῆς φυλλάδος δὲν εἶνε οὔτε ὄρειος, οὔτε πλοῦσιος, οὔτε εὐπατρίδης, ὅπως σ' ἄλλα μυθιστορήματα τῆς ἐποχῆς του. Δὲν εἶνε κανένας ἀπὸ τοὺς σιδερόφρακτους ἐκείνους ἰσπότες τῆς μεσαιωνικῆς μυθιστορίας. Εἶνε ὁ ἀπλοῦς καὶ κακοτυχεὸς χωριάτης τῶν χρόνων τῆς Αναγεννήσεως, ἔξιντος ὀμως, ἐργατικὸς καὶ πρὸ πάντων θαρραλέος, ἀκούρατος σὲ τεχνάσματα καὶ τόλμη. Ἰδοὺ καὶ ἡ προσωπογραφία του, σύμφωνα μετὰ τὴν νοστιμώτατην μετάφρασιν, ποὺ εἶνε καὶ αὐτὴ χοντροκομμένη ἀντὶ τὸν πανούργον ἥρωα τοῦ βιβλίου :



Ἀνδρική καὶ γυναικεία καπέλλα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 6' χιλιετηρίδος

«Ὁ μισὲρ Μπερτόλδος ἦτον μικροπρόσωπος, χοντροκέφαλος, ἀλοτρογγύλος ὡς φουσκὰ τὸ μέτωπον του ζωομένον, τὰ μάτια του κόκκινα ὡς φωτιά, τὰ φρύδια του μακρὰ καὶ ἄγρια ὡς γουροντόστιχες, τὰ αὐτιά του γαϊδουρινὰ, μεγαλόστομος, στραδύστομος, μετὰ τὴν χεῖλη κρεμασμένα κάτω ὡς τοῦ ἀλόγου, τὰ γένεια του πολλὰ καὶ πυκνὰ ὑποκάτω εἰς τὸ πηγῶν του, καὶ ἐπεφταν ὡς ἐκείνη τοῦ τράγου, ἡ μύτη του στραβὴ καὶ σηκαμένη ἐπάνω μετὰ τῆς τρέπαις πλατείας, τὰ δόντια του ἔξω ὡς τὸν κάπρον, μετὰ τῆς ἑσέρας ὑποκάτω εἰς τὸν λαυρόν, τὰ ὄφθατα δὲν ὄμιλε ἐφάνησαν ὡς τῶσα τζουκάλια ὅπου νὰ ἔβραζαν. Εἶχε τὰ ποδάρια του τραγικὰ, μακρὰ καὶ πλατιά ὡς τὰν Σατῆρων, καὶ ὅλον του τὸ κορμὶν μαλλιαρόν. Τὰ καλτῶνια του ἦτον ἀπὸ χονδρὸν βαμπακίον, ὅλα πλωμένα, τὰ παπουτίζια του ὑψηλὰ καὶ στολισμένα μετὰ χονδρὰ κομμάτια. Εἰς κοντολιάν, τοῖτος ἦτον ὅλος τὸ ἐναντίον τοῦ Ναρκίσσου».

Στὴ γελοιογραφία αὐτὴ καὶ στὴν ὑπερβολὴ τῆς κρῦβεται βέβαια κάποια εἰρωνεία, ὑπάρχει ὀμως καὶ ἡ ἔννοια τῆς φρικῆς ἀντιθέσεως τῆς ἀσχημίας τοῦ κορμοῦ τοῦ Μπερτόλδου πρὸς τὴν εὐφροσύνη του. Ὁ Μπερτόλδος εἶνε ἕνα εἶδος Θεοσίτης, Τριβουλέτος, Κουασιμόδος. Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς ἔχει πλῆρη συναίσθησι τῆς ἀντιθέσεως αὐτῆς, γιὰ τὸν πρόλογόν του γράφει :

«Ὁμως σοὺ παρασταίνω ἐμπροσθὰ ἕνα χωριάτην ἀσχημον καὶ

τερατώδη, ἀλλ' ἐπιμελὴ καὶ πανούργον καὶ νοῦν ὑψηλότατον, εἰς τόσον ὅτι συγκρίνοντας τὴν ἀσχημιά του κορμοῦ τοῦ μετὰ τὴν ὀραϊότητα τῆς ψυχῆς του, ἤμοιασε, καλὴ μου ἀναγνώστα, ὅτι αὐτὸς ὁμοιάζει μετὰ ἕνα σακκίον ἀπὸ χοντροπάνον, ἐνδεδυμένον ἀπὸ μέσα μετὰ μεταξὶν καὶ χρυσάφιον» * * *

Γιὰ νὰ καταλάβῃ ὀμως κανεὶς τὸ πνεῦμα μετὰ τὸ ὁποῖον γράφτηκε ὁ «Μπερτόλδος», ἀνάγκη ν' ἀναχθῇ στὴ ζωὴ τοῦ συγγραφέως του : Σ' ἕνα χωριονάκι τῆς Βολωνίας, κατὰ τὸ 1560, ὁ πεταλωτὴς Κρότσε ἀπέκτησε γιόν, ὁ ὁποῖος ἐμελλε ν' ἀποθανάτιση τ' ἄνομά του. Ὁ πατέρας του τὸν ἔβαλε στὸ σχολεῖο, θέλοντας νὰ τὸν κάμῃ παπά, ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ Κρότσε ἀνάγκασε τὸ νεαρὸ Ἰούλιο νὰ διακόψῃ τὴν σπουδὴν του καὶ νὰ μῆ καλέσῃ στὸ πεταλωτήριον τοῦ θεῖου του... Ἀλλ' ὁ νεαρὸς Ἰούλιος Κρότσε εἶχε καρδιὰ γεμάτη παλμὸς ζωῆς. Ἐνῶ ἐκράτοις τὰ πόδια τὸν ἄλλογον, ποὺ τὰ ἐπετάλιον ὁ θεῖος του, συνέθετε τραγουδάκια, τὰ ὁποῖα γρήγορα ἐγίνοντο λαϊκά... Ἀργότερα ὁ πόθος τὸν ἐσπρωξε στὴ Βολωνία. Σὲ ἡλικίαν 18 ἐτῶν μάζεψε τὴν κορυφαία του καὶ πηγαίνε στὴν πόλιν, ὅπου ἔπαισε δουλιὰ ὄ' ἕνα μεγάλο πεταλωτήριον... Συνέθετο ὀμως ὁ νέος ἀρετικὸς του νὰ εἶνε διάσημος γλεντζῆς καὶ, μετὰ τὴν ἄσκασόν του, ὁ Ἰούλιος Κρότσε συνήθεισε στὸ γλεντεῖν περισσότερο παρὰ τὴν πεταλωτικὴν... Ἐνῶ διαφορετὲς παρῆες, μετὰ τὴν κηδεύσειν του, ἐτραγουδοῦσε τὴν συνθέσειν του, ποὺ ἦσαν ἡ περισσότερὴν ἑρωτικῆς, σατυρικῆς προοπίου καὶ γεγονότων τῆς ἐποχῆς του. Σὰν ἄλλος Πρωτοπρόδρομος, μὰς περιγράφει τὰ βάσανα ποὺ ὑπέφερε γιὰ νὰ διαθῆναι — μετὰ τῆς εἰσπράξεως τῆς Μουσῆς — τὴν οἰκογένειάν του. Ὁ Ἰούλιος Κρότσε παντρεύθη δύο φορές — καὶ τὴς δύο ἀπὸ τῶρα — καὶ ἀπέκτησε 14 παιδιὰ, ποὺ δὲν μπορούσε βέβαια νὰ τὰ θρέψῃ μετὰ τὴν στήθους καὶ τὴν κηδεύσειν... Ὁ διανοητικὸς αὐτοῦ ποιητὴς ἔβησε ἀκόμα μέσα εἰς τὴν ἀτυχίαν, καὶ ζωὴν ἐξεντελισμῶν, χωρὶς ὀμως νὰ χάσῃ ποτὴ τὴν εἰρωνικὴν του διάθεσιν γιὰ ἑαυτὸν καὶ γιὰ ὅλα. Πέθανε στὰ 1629, ἀφίοντος γιὰ μόνην κληρονομία στὴν 14 παιδιὰ του ἕνα μαυροῦλο γεμάτον σατυρικοῦς στίχους. Ἡ φιλοσοφικὴ διάθεσις τοῦ Κρότσε φαίνεται ἀπὸ τοὺς ἀκολούθους στίχους, ποὺ μὲ μεταφρασμένους ἀπὸ τὸν κ. Κώστα Καϊροπούλου :

Εἴμαι τρελλὸς σὲ χίλους τρέσεις του, μὰ μὴ τρελλοὶ δὲν εἴμαστε ὅλοι, αὐτὸν τὸν κόσμον ὅσο ζοῦμε; Γιατὶ ἂν τῆχη καὶ κανένας φρένιμος νὰν' αὐτὸν τὸν κόμο, θε νὰ βρεθῇ — ὡ δυστυχία του — νάνα τρελλὸς γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους!...

Ὅλα ὀμως τὰ ἔργα του ἐλησημονήθησαν καὶ ἕνα μόνον ἔβησε — καὶ ζῆ ἀθάνατον. Γιατὶ τὸν ἐκάλει μετὰ τῆς «Υψηλότατης πανουργίας» τοῦ Μπερτόλδου, ἔτσι καὶ δὲν ἴπαρχε Ἰταλὸς ποὺ νὰ μὴν ἐδιάβαζε τὸ βιβλιαράκι τοῦ μεσαιωνικοῦ αὐτοῦ συμπατριώτη του. ποὺ εἶνε τόσο ζωηρὰ γραμμένον, ὥστε νομίζε κανεὶς ὅτι ὁ Μπερτόλδος δὲν εἶνε διημοιοῦρημα φαντασίας, ἀλλὰ ἀνθρώπος ποὺ ἔβησε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, ποὺ κατέβηκε ἀπόφους ἀπὸ τὰ βουνὰ του, γιὰ νὰ σκορπίσῃ τὴν φιλοσοφίαν του... * * *

Ἐνα ἀπὸ τὰ νοστιμώτερα κεφάλαια εἶνε ἐκεῖνο ποὺ περιγράφει τὴν εἰσοδὸν τοῦ Μπερτόλδου στὴν Αὐλὴν τοῦ Βασιλέως Ἀλοῖσιου. Ἀρχίζει ὁ διάλογος Βασιλέως καὶ Μπερτόλδου, ποὺ χαρακτηρίζε ὅλο τὸ ἔργον :



ΑΠΟ ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

— Ο νεκρός καθαλλάρης

Όταν πεθάνη κανένας βοσκός στην Κορσική, απ' αυτούς που ζούνε μακριά από τα χωριά τους, βάζοντας πρόβατα επάνω στα βουνά, οι άλλοι βοσκοί τών μεταφρονών κατά πολύ περιεργό τρόπο στο σπίτι του και στην οικογένειά του.

Τόν βάζουν δηλαδή πάνω σ' ένα άλογο, όρθο, σαν να ήταν ζωντανός, τόν δένουν εκεί καλά, στηρίζοντας τó κεφάλι του σ' ένα ξύλο που είναι στο πίσω μέρος τής σέλας, ριχτούν επάνω του τήν κοκκιλωτή καπότα του, και αφήνουν τó άλογο να τόν πάει σπίτι του, ενώ αυτό τó παρακολουθούν από πίσω.

Φαντάζεσθε πλέον τήν όδνηρη έκκληση τής οικογενείας τού μακαρίτη όταν αντίκριση τó φρικιαστικό αυτό θέαμα τού νεκρού καθαλλάρη!...

— Ο Έθνικός Ύμνος τών Ιαπώνων

Πολύ λίγοι βέβαια, ίσως μάλιστα και κανείς, δέν θά γνωρίζη τόν Έθνικό Ύμνο τών Ιαπώνων. Χάριν τών αναγνωστών μας δημοσιεύουμε εδώ μιά πρόχειρη μετάφρασί του :

*Ο βασιλεύς τών θηρίων, ό βασιλεύς τών δασών,
τό περιήφανο και συνετό λιοντάρι,
λάμπει με τήν άρρεωνοπή τών ευμορφία
άπάνω στα όπλα
τού εύνυχουδ Ιαπωνικού λαού.
Δόξα! Δέν θ' άφήσουμε
να μάς κατασπαράξη ή άρκουδα (Ρωσία).
Πήγε γη, που δέν ήταν δική της,
μά δέν τό θέλουμε έμείς,
γιατί έμείς είμαστε δίκαιοι και άθρειοι!...
Έτοιμασθήτε στρατιώτες και λαός!
Ζήτω!
Θά πολεμήσουμε για τó δικαίωμάτ μαρ,
θά παλέψουμε μ' ένθουσιασμό,
θά βαδίσουμε μ' άνδρεία στη μάχη
και θ' αποδείξουμε σ' όλο τόν κόσμο
τί είμαστε ίκανοί να κάνουμε!
Έμπρός!...*

— Οι σκύλοι και ή κόττες τού Τυρόλου

Έπειδή πολλοί σκύλοι κινηγούνε τά πουλερικά και πολλές φορές τά πνίγουν, γι' αυτό στό Γερμανικό Τυρόλο, τó όποιον έχει καταλάβει σήμερα ή Γαλλία, χρησιμοποιούν τó έξής πρακτικό αλλά και σωτήριο μέσον, χάρις στό όποίο ό σκύλος άφίνει τήν κακή αυτή συνήθειά του...

Δένουν άπλούστατα στό λαμό τού σκύλου μιά ψόφια κόττα και τήν αφήνουν εκεί κάμποσες ήμέρες. Ο σκύλος τού κάνου βασανίζεται για να τήν πετάξει, και τó μαρτύριό αυτό έξασκει τόση επίδραση στό ζώο, ώστε στό μέλλον, κάθε φορά που θ' αντίκριση κόττα, τρέμει σχεδόν από τó φόβο του...

— Η πιό μακριά έπιστολή

Η πιό μακριά έπιστολή τού κόσμου είναι εκείνη που έστειλεν ό Τζιμού στό Σουλτάνο τής Αιγύπτου.

Είχε μήκος έξδομήντα πύχνα και πλάτος τριών, ήταν γραμμένη με χρυσά γραμμάτια και έφερε ως ύπογραφήν τó άπόλυτον τού χειριού τού Ταμερλάνου, τó όποίο προηγουμένως είχε βοιτήξει στό αίμα!...

— Γάτες... δημεύσει υπάλληλοι

Στό κατάστημα τού Κεντρικού Τελωνείου τών Παρισίων, ύπηρετούν σαράντα γάτες!

Η Γαλλική Κυβέρνησις, φροντίζοντας για τήν άσφαλή διατήρησι των έμπορευμάτων, έλαβε τήν πρόνοια να διοική τις γάτες αυτές ως έποντοκοσολοθρευτριάς, με μισθόν... έξη φράγκα τήν ήμέρα.

Με τόν μισθό αυτόν άγοράζουν — όχι ή γάτες αλλά ό φίλικας — πλεονία, με τά όποια και τις τρέφουν.

Τό έξοδο αυτό, τó όποιον βαρύνει τόν δημόσιον προϋπολογισμόν τής Γαλλίας, είναι έλάχιστον άπάνω τού ποσού τó όποιον έπλήρωνε τó Κράτος κάθε χρόνο, πριν να χρησιμοποιή τις γάτες, σέ άποζημιώσις εις τούς έδιοκτΐτας έμπορευμάτων, τά όποια οι ποντικοί κατέτριον.

Β. — Έλα, άν θέλεις, να γίνης άνθρωπος τής Αύλης.
Μπ. — Ο έλεύθερος δέν γυροει να γίνη σκλάβος.
Β. — Τι λοιπόν σέ παρακίνησ να έλθης εδώ ;
Μπ. — Έπειδή ένόμιμα δι ένας Βασιλεύς θά ήτον μεγαλειότερος από τούς άλλους ανθρώπους, καθώς τά καρμπαναφια υπερβαίνουν τά σπίτια... Όμως βλέπω πως εσύ είσαι άνθρωπος κοινός, ως είναι και ό άλλος, άγκαλά και είσαι Βασιλεύς!

Β. — Είμαι βέβαια άνθρωπος όσόν τούς άλλους κατά τήν μορφήν, άμμή υπερβαίνω τούς άλλους ανθρώπους, όχι μόνον δέκα ποδάρια, άλλ' έκατόν και χίλιας πήχαις. Άλλά τίς σέ έδίδαξε να κίνης τούταίς διαλέξεις ;

Μπ. — Ο γάιδαρος τού φαττόρου σου, ήγουν εκείνου όπού έχει τήν έπιστάσιαν τών χωραφίων σου.

Β. — Τι έχει να κάνει ό γάιδαρος τού φαττόρου μου με τήν μεγαλοπρέπειαν τής Αύλης μου ;

Μπ. — Πριν να είσαι εσύ και ή Αύλη σου, ό γάιδαρος είχε γκασίει τέσσερες χιλιάδες χρόνους προτίτερα.

Β. — Άχ, άχ, άχ, ώ ναι, τούτο είναι να γελάση τινάς!...

Μπ. — Τό γέλασμα πάντα προεσένει εις τά στόματα τών μορών.

Β. — Έσύ είσαι ένας πονηρός χωριάτης.

Μπ. — Η φύσις μου είναι τούτην.

Β. — Σέ προστάσσω ώστε ενθύς - ενθύς να μισσησις από έμπροσθά μου' είδειψέ σέ κάνω να μισσησις απ' εδώ με ήμίαν σου και έντροπήν.

Μπ. — Έγώ μισσέω όμους ήξευρε πως ή μύγαις έχουσι τούταύτην φύσιν, δι άγκαλά και διαχθόσι, γυρίζουσι πάλιν διά τó όποιον άνίως και κίνη να με διώξουσι, έγω γυρίζω πάλιν να σέ περάσω.

Β. — Λοιπόν ύπαγε, και άν δέν γυρίσης εις έμένα ως κάνουν ή μύγαις, προστάξω να σέ κοιτίζοκεφαλίσουν.

«Τό λοιπόν ό Μπερτόλδος άνεχώρησε και άφού έφθασε εις τó όσπιτιον, έπιασε ένα παλιόν γάιδαρον όπού είχε γδαμμένην όλην τήν ράχιν και μοσφαγομένον από ταις μύγαις επάνω εις ταις άμαξάλιας του τόν όποιον ό Μπερτόλδος έκαβαλλίζενε και έγύρισε πάλιν εις τήν Αύλην τού Βασιλέως, συντροφευμένος μ' ένα μιλιούνιον μύγαις και σφήκες αι όποιαί βλαι άντάμα έδειχναν ένα σύννερον μεγάλο, όστε όπού μετά βίας έφαινον ό Μπερτόλδος, ό όποιος, άφού έφθασεν εις τόν Βασιλέα, λέγει τού :

Μπ. — Νά με, ό Βασιλεύ, όπού έγύρισα έμπροσθέν σου.

Β. — Δέν σου είπα, ότι άν δέν γυρίσης προς έμένα ως κάνουν ή μύγαις, προστάξω να σέ άποκεφαλίσουν ;

Μπ. — Τάχα ή μύγαις δέν πηγαίνουσι επάνω εις τούς βοθόμους ;

Β. — Ναι, πηγαίνουσι.

Μπ. — Τώρα λοιπόν όπού έγύρισα επάνω εις ένα βρώμιον γάιδαρον, γεμάτον μύγαις, ως βλέπεις, όπού τόν κατέφαγαν όλον, και έμεινα άνάτη, νομίζω πως έχαμα όλον εκείνο όπού έχαμα.

«Έτσι ό Βασιλεύς Άλοίσιος κράτησε διά τίς βίαις τόν Μπερτόλδο στό παλάτι του και τόν είχε... μυστικοσημβούλο του.

Ο Κρότσε γράφει :

«Και από τότε ό Βασιλεύς ποτέ δέν έκανε πράγμα χωρίς τήν συμβουλήν του και έως ύπου εκείνος έστάθη εις ένεινήν τήν Αύλην, κάθε πράγμα έπήγαινε από καλόν εις καλύτερον' άλλ' επειδή ήτον συνηθισμένος να τρώη φαγητά χονερά και καρπούς άγριους, πάραυτα όπου άρχισε να γευθί εκείνα τά άρχοντικά φαγητά και δελικάτα, άρρωσθησεν εις θάνατον και με μεγάλην λύπην τού Βασιλέως και τής Βασιλίσσης, ό όποιοι μετά τόν θάνατόν του έζησαν πάντα κακή ζωήν και δυστυχισμένην».

Στόν τάφο τού Μπερτόλδου — σύμφωνα με ρητή θέλησί του — γράφτηκε ότι «άπέθανε με τρομερούς πόνους διά να μην ήμωρη να φάγη ράβιας και φασούλια».

Νόστιμη είναι και ή διαθήκη τού Μπερτόλδου, όπου, μαζί με άλλα, διατέταξε :

«Ακόμη άφίνω τού μαστόρου Μαρτίνου μάγειρα τó μαχαίρι μου και τó θηκάρι μου, διατι κάποιαις φοραίς μού έμωρη ράβιας ύποκάτω εις τήν στάχτην και μού έχαμη μάγειρεμμα από φασούλια και κρεμμύδια, φαγητόν όπού ώφελεί εις τήν φύνιν μου περισσότερον παρά τά τρυφήν και πείδησις και ψυμοκρέτα».

Άλλ' ούτε ό Βασιλεύς Άλοίσιος μπορούσε να παρηγορηθί με τó θάνατο τού Μπερτόλδου, ούτε ό Έλληνας λαός να στερηθί τής οικογενείας του. Γι' αυτό μετά τόν Μπερτόλδο άκολούθησε ό γιός τού Μπερτόλδου. Άλλ' ό γιός αυτός τού Μπερτόλδου και τής Μαρκόλας δέν είχε ούτε κοινοχότη από τήν έξυπνάδα τού πατέρα του. Ήταν ένα άνηθο και παράξενον άνθρωπό, που ρωτούσε τó Βασιλέα ποιά από τίς δύο ήμέρες είναι μεγαλειότερη : τής πόλεως ή τού χωριού ; !, που έρχινε στους βατράχους τής λίμνης τά χρυσά σκουδά που τού είχε δορησει ό Βασιλεύς, γιατί ένόμιζε δι τι άβάραχοι με τó κόσμια τους κουάτροκουάτρο τόν έπεριπαίζαν δι τάχα είχε μόνο τέσσερα σκουδά κλπ. Ο Μπερτολδίνος μέσα στό βασιλέα



κό παλάτι διαπράττει και άλλες κοιταμάρες. Κάνει πόλεμο με τίς μύγαις και προσκαλεί ή μητέρα του σύμφωνα, μπαίνει στό καλήθι τής χήνας για να κλοισίη αυτός τ' αγιά της, κόβει τ' αυτιά τού κηρυφού και άλλα τέτοια. Έναντιον τής μορσίας του ένα μόνο φάρμακο εφείθη : ό γάμος. Ο Βασιλεύς τόν αναγκάζει να παντρευθί σέ ήλικία 30 ετών, μ' έτσι γεννιέται ό Κασασένο, Έγγονος τού πολυφωλήτου Μπερτόλδου, άλλος τύπος αυτός, άδύητος. Και ή γενεαλογία σταματά εδώ.